

Hymyä naamaan ruttunaama

Media on saanut viime aikoina herkutella päivittäistavarakaupassa myytävän

lihan ja kalan tuoreudella tai paremminkin tuoreettomuudella, kun erään kauppa-
ketjun esimies yleisöastokirjoituksessa (Helsingin Sanomat 21.8.2009) kertoi, että kaupassa myytävän tavarankuoreus oli jotakin aivan muuta, kuin mitä asiakkaille oli luvattu. Vanhentunutta lihaa myytiin kaupassa tuoreena, kun siihen ensin oli lisätty marinadia. Tällainen yksittäistapaus kuitenkin osoittaa, mihin jatkuva halpuuden ihannoiti ja hinnan perässä juokseminen johtaa - tuotteiden laatu kärsii. Tuotteiden hinnat on lyöty niin alas, että voittoa voidaan joutua yksittäistapauksissa hakemaan lähes keinoja kaihtamatta. Ja kun vain hinnalla näyttää olevan merkitystä, ei ole ihme, että joku keksii täysin älyttömiä keinoja, joilla hinnat saadaan todellakin pidettyä alhaalla.

Nykypäivän yhteiskunnassa on kuitenkin se hyvä puoli, että väärinkäytöksiin syyllistyvät toimijat jäävät yhä helpommin kiinni, koska tieto internet- ja sähköpostimaailmassa kulkee niin nopeasti. Työntekijät, tai ainakin entiset työntekijät, voivat välittää esimerkiksi sähköpostilla tietoa yritysten väärinkäytöksistä, ja joskus melkein reaaliajassa. Tämän, jos minkä, voisi kuvitella vähentävän yritysten halua kiertää säännöksiä. Toisaalta yksittäiset negatiiviset median välittämät uutiset johtavat helposti myös turhiin yleistyksiin, joista kärsii nimenomaan suuri joukko asiansa oikein tekeviä yrittäjiä.

Itse uskon, että kysymys on vain yksittäistapauksista. Jos näin ei olisi, niin aika surkeaa olisi. Suomi on aina ollut tasapäistämisen luvattu maa, koululaitoksesta lähtien. Kaupan maailmassa tasapäistämistä on toteutettu tasapäistämällä tarjontaa ja hinnoittelua. Jos joku kauppa-
ketju toimisi tarkoituksellisesti siten kuin mielipidekirjoituksen yksittäistapauksessa kerrottiin, silloin voisi väittää, että kaupan puolella esimiesten älykkyyttäkin tasapäistetään. Näin huono tilanne Suomessa ei kuitenkaan taida vielä olla.

Yleisöastokirjoituksesta alkunsa saanut elintarvikkeisiin kohdistuva negatiivinen mediajulkisuus aiheuttaa helposti hallaa koko elintarvikeketjulle monellakin eri tavalla, eikä pelkästään kuluttajien luottamuksen horjumisen osalta. Epäilyt elintarvikkeiden

tuoreudesta johtavat valitettavasti vain siihen, että viranomaisten valta kasvaa ja yrityksissä tehtävät tarkastukset lisääntyvät. Jonkun mielestä tämä on varmaankin hyvä asia. Tehtävistä tarkastuksista tarkastusmaksuineen aiheutuu yrityksille kuitenkin lisää kustannuksia, jotka kuluttajat maksavat lopulta tuotteiden hinnoissa. Yhtenä uutena valvontamuotona Elintarvikevirasto Evirassa kuulemma suunnitellaan hymynaama- tai ruttunaama-merkinnän käyttöönottoa. Kysessä olisi kaupan ikkunaan kiinnitettävä tarra, josta ilmenisi, millä tasolla kaupan toiminta elintarvikevalvojan mukaan on. Mutta mitä tällainen hymy- tai ruttunaamatarra todellisuudessa kertoisi kaupan tasosta? Ei todellisuudessa juuri yhtään mitään. Kysymys olisi hyvin sattumanvaraisesta asiasta, koska yksittäinen tarkastus ei varmasti kerro totuutta kaupan tasosta. Entä jos merkintä voitaisiin laittaa ikkunaan vaikkapa kolmannen tarkastuksen ja kolmannen laimennyksen jälkeen, niin monenko tarkastuksen jälkeen tarra voitaisiin sitten ikkunasta poistaa, kolmannenko? Eikö siinä vaiheessa olisi jo parempi laittaa ikkunaan toisenlainen tarra: suljettu asiakkaiden vähyyden johdosta.

Mutta onko elintarvikevalvonta edes riittävän yhtenäistä ja tasokasta koko valtakunnassa? On yleisesti hyvin tiedossa, että elintarvikelainsäädäntöä tulkitaan jo nyt eri puolilla Suomea hyvinkin eri tavoin. Miksi niin ei tapahtuisi myös tässä hymynaamata-
tapauksessa? Samanlaisessa tapauksessa toisella paikkakunnalla yritys "saisi" ruttunaama-merkinnän ikkunaan ja toisella paikkakunnalla ei. Ja entä jos yksittäisen tarkastajan ja kauppiaan kemia eivät oikein kohtaa? Joku voisi kuvitella, että tarkastajalle voisi tulla halu näpäyttää mielestään mahtavaa kauppiasta, kun siihen kerran on mahdollisuus, vaikka siihen ei olisikaan todellista tarvetta. Yksittäistapauskin olisi tässä tapauksessa liikaa, kuten em. mielipidekirjoitus toisessa asiassa on jo osoittanut.

Jos tällaisia tarroja ryhdyttäisiin liimaamaan kauppojen ikkunoihin, niin eikö ole selvää, että niitä jonkun ajan kuluttua ryhdyttäisiin liimaamaan myös muualle, leipomoiden, meijereiden, lihatalojen, ravintoloiden, kahviloiden, partureiden, pesuloiden jne. ikkunoihin? Yhteiskunta saisi palkattua

"Eikö tässä asiassa avoimuus olisi parempi ratkaisu kuin hymynaamat?"

lisää henkilökuntaa, kun erilaiset tarkastajat tarkastaisivat tasaiseen tahtiin yrityksiä, liemillisivat merkintöjä yritysten ikkunoihin ja lähettäisivät vielä perään tarkastusmaksuja. Tarkastajia riittäisi kuin ennen vanhaan Neuvostoliitossa, jossa joka kadunkulmassa oli poliiseja.

Eikö tässä asiassa avoimuus olisi parempi ratkaisu kuin hymynaamat? Jokaisesta terveystarkastuksesta laadittaisiin julkinen tarkastusraportti, joka olisi nähtävissä esimerkiksi Eviran internet-sivuilla. Näihin tarkastusraportteihin yritykset saisivat tarvittaessa lisätä oman näkökantansa suoritetusta tarkastuksesta. Ja Eviran sivuilta jokainen kuluttaja voisi halutessaan käydä tutustumassa oman kauppiansa ja muiden elintarvikelaistosten osalta tehtyihin tarkastusraportteihin.

PS. Leipuriliiton 109. vuosikokous sekä kesäpäivät järjestettiin Savonlinnassa 7.-9.8.2009. Lue vuosikokousvalinnoista ja kesäpäivistä tarkemmin alkaen s. 11.

M. Väyrynen

Mika Väyrynen

